

فصلنامه علمی - دانشجویی ایرانشناسی

انجمن علمی دانشجویی گروه جغرافیا دانشگاه زنجان

سال اول، شماره چهارم، تابستان ۱۴۰۲ خورشیدی

شناسنامه نشریه:

شماره و تاریخ مجوز:

۱۴۲۶/م.ف ۱۷/۰۲/۱۴۰۱

صاحب امتیاز:

-انجمن علمی جغرافیای دانشگاه زنجان

مدیر مسئول:

-محمدرضا نعمتی

سر دبیر:

-ابوالفضل رحیمی

استاد مشاور انجمن:

-دکتر کوهزاد رئیس پور

استاد مشاور نشریه:

-دکتر مهدی چراغی

دبیر انجمن:

-محمدرضا نعمتی

کارشناس نشریات دانشجویی:

-فاطمه عبدی

مدیر داخلی:

-پویا شیخ چوپانی

صفحه آرا:

-فاطمه بیگدلی

ویراستار:

-معصومه محمدلو

نوبت‌های چاپ: فصلنامه (۴ شماره در سال)

زمینه مجله: علمی - فرهنگی

وضعیت چاپ: چاپی - الکترونیکی

سال (دوره) اول، شماره چهارم، تابستان ۱۴۰۲ خورشیدی

راه ارتباطی:

Geography.Znu1401@gmail.com

نشانی:

زنجان، کیلومتر ۶ جاده تبریز، دانشگاه زنجان، دانشکده علوم انسانی، ساختمان علوم اجتماعی، گروه جغرافیا

سخن مدیرمسئول

به نام خالق زیبایی‌ها

با عرض سلام و احترام خدمت تمامی همراهان گرامی، خداوند مهربان را شاکریم که یکبار دیگر فرصت نوشتن را به ما اعطاء کرد تا چهارمین شماره از ((فصلنامه علمی - دانشجویی ایران‌شناسی)) را با حمایت حامیانی چون شما منتشر کنیم. این مجموعه حاصل تلاش جمعی از دانشجویان علوم جغرافیایی در مقاطع مختلف است تا زمینه‌ساز فضایی مناسب برای به چالش کشیدن و شناسایی دانشجویان مستعد و باانگیزه در جهت نگارش مقالات علمی و فعالیت‌های فرهنگی در دوران دانشجویی افراد باشد. امید است با این حرکت فرهیخته بتوانیم زمینه را در جهت رشد دانشجویان عزیز فراهم نمائیم، سربلند و سلامت باشید. از تمامی اعضای محترم و پرتلاش هیئت تحریریه، اساتید محترم مشاور انجمن و نشریه (دکتر رئیس پور و دکتر چراغی) و همکاران گرامی در حوزه معاونت فرهنگی دانشگاه زنجان بخصوص جناب آقای دکتر اسلامی (معاون فرهنگی و اجتماعی)، جناب آقای دکتر بیات (مدیر حمایت و پشتیبانی اجتماعی و فرهنگی) و سرکار خانم عبدی (کارشناس نشریات دانشجویی) که یاری‌رسان ما در انتشار این فصلنامه بودند کمال تشکر را دارم و برای همه آنان از خداوند متعال سلامتی و موفقیت در تمامی مراحل زندگی را آرزو می‌کنم و از کلیه صاحب‌نظران محترم دعوت به عمل می‌آورم که با این مجله همکاری بفرمایند و با پیشنهادات سازنده خود ما را در هرچه بهتر شدن کیفیت مجله یاری دهند.

با سپاس بیکران

محمدرضا نعمتی

گزارش نشریات دانشگاهی، دانشگاه زنجان

دعوت و حضور آقای محمدرضا نعمتی مدیر مسئول نشریه ایران‌شناسی و خانم فاطمه رضائی مدیر مسئول نشریه دام و دانش به عنوان نمایندگان مدیران مسئول نشریات دانشجویی (اعضای کمیته ناظر بر نشریات) و خانم فاطمه عبدی کارشناس نشریات دانشجویی دانشگاه زنجان در نشست آموزشی و بیستمین دوره انتخابات نمایندگان مدیران مسئول نشریات دانشگاهی به میزبانی دانشگاه بین المللی قزوین در تیر ماه ۱۴۰۲ را به اطلاع شما دانشجویان و فرهیختگان محترم می‌رسانیم و برایشان آرزوی موفقیت داریم.

گزارش تصویری از نشست آموزشی و بیستمین دوره انتخابات نمایندگان مدیران مسئول نشریات دانشگاهی

همکاران (هیئت تحریریه) این شماره:

-دکتر کوهزاد رئیس پور

-مهتاب امرایی

-مریم محمدلو

-مریم فتوت

-فاطمه بیگدلی

-بهزاد فرجی

-محمدرضا نعمتی

۶

مدرنیته و گردشگری

۸

نوشهرگرایی

۱۲

تغییرات اقلیمی و امنیت زیست محیطی

فهرست

- ۶ مدرنیته و گردشگری
- ۸ نوشهرگرایی
- ۱۲ تغییرات اقلیمی و امنیت زیست محیطی
- ۱۵ زندگینامه پرفسور محمد گنجی پدر علم جغرافیا
- ۱۸ کارآفرینی فناورانه
- ۲۱ کاربرد هوش مصنوعی در صنعت گردشگری
- ۲۴ مروری برمدال ها و جوایز بین المللی رشته جغرافیا(بخش دوم)

مدرنیته و گردشگری

مدرنیته و گردشگری

هر چه زندگی ماشینی‌تر می‌گردد، این مسئله تضاد بین کار و استراحت (حداقل برای توده مردم) بیشتر می‌گردد. فناوری در زمینه گردشگری از یک سو با تسلط بر ابعاد زندگی انسان مدرن با جایگزینی نیروی ماشین و تفکر تکنیکی به جای کار یدی، زمینه افزایش اوقات فراغت و بالطبع گردشگری را فراهم آورد؛ از دیگر سو با تکیه بر ماهیت خود گشتل فشار بر زندگی افزایش الزام‌های اجتماعی را سبب گردید؛ همچنین فناوری با گسترش زیربنایها، وسایل مسافرتی انتخاب‌های متعددی را در مقیاس کوچک و بزرگ در برابر انسان قرار داد و به اصطلاح به سفر عمومیت بخشید. این امر سبب شد که گردشگری در عصر مدرن به یکی از مؤلفه‌های اصلی اقتصادی بدل گردد. بازشناسی اوقات فراغت که در عصر مدرن بستری برای شکل‌گیری گردشگری است اهمیت بسیاری دارد.

اوقات فراغت

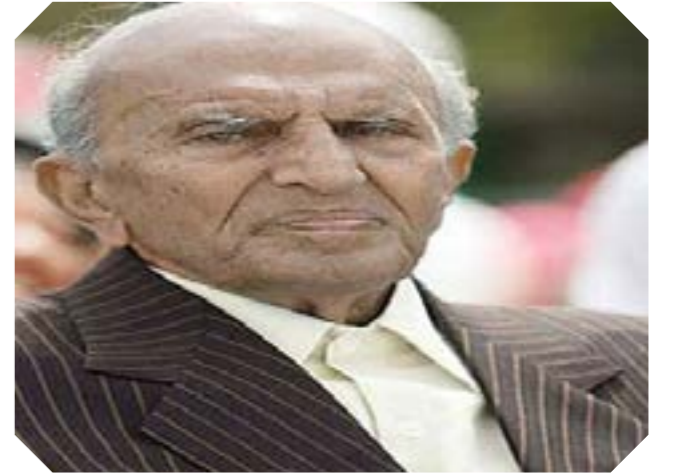
«اوقات فراغت» ترجمه معادل فرانسوی loisir و معادل انگلیسی leisure بوده، ریشه لاتین آن licere است و دو بعد معنایی عمده، یکی «آزادی انتخاب» و دیگری «اجازه داشتن برای برگزیدن» را در بر دارد. اوقات فراغت به این صورت تعریف می‌شود: «مدت زمانی که انسان کار نمی‌کند». کار که در دوره مدرن بر زندگی مردم مسلط گردید از لحاظ زمانی و سرشت درونی تغییرات بسیاری یافت. این تغییرات خود مستلزم نگرش تازه‌ای بود که با اصطلاح «اخلاقیات کار» مشخص گردید. در این اخلاقیات کار منبع اصلی هویت، منزلت و درآمد فرد در جامعه مدرن است. در این راستا بود که زمان‌های آزاد از کار اهمیت یافت و رویکرد به گذران آن اوقات فراغت نامیده شد. در واقع پدیده اوقات فراغت در رابطه با کار و در چهارچوب زمانی و وابستگی به کار توجیه گردید. زمان مفهومی خطی یافت که مصرف آن ارزش‌گذاری شد.

مدرنیته اشکال مختلف زندگی را تنها بر پایه قابلیت‌های آنها در تولید منفعی که افراد مصرف می‌کنند مورد ارزیابی قرار می‌دهد. مدرنیته همواره به پیش رفتن، کنار گذاردن کهنه، نگرش تازه انسان به جهان و به خودش معنی می‌دهد؛ بدینگونه پدیدایش بعد تازه‌ای از دگرگونی دائمی، انهدام رسوم و فرهنگ سنتی را در صحنه زندگی اجتماعی رقم می‌زد. تفکیک میان کار و اوقات فراغت یکی از این دگرگونی‌هاست. در مدرنیته کار یک ضرورت تلقی می‌شود و گردشگری در قالب اوقات فراغت به معنی «دمی آسودن از کار برای تجدید قواست». اوقات فراغت به عنوان زمانی از بیداری انسان که فرد بتواند آن را به میل و دلخواه خود بدون هیچ گونه الزامی بگذراند معنی می‌گردد. در عصر سنتی، محل کار نیز بود و تمایز خانه و کار صورت رسمی به خود نمی‌گرفت؛ بنابراین اوقات فراغت چندان معنا پیدا نمی‌کرد. اوقات فراغت به عنوان مفهوم جدیدی که محصول جدایی کار از خانه، پیشرفت‌های فناورانه و تقسیم کار اجتماعی می‌باشد، این فرصت را مهیا کرد که انسان هرچند کوتاه از اجبارها و محدودیت‌های نظم اجتماعی مدرن رها شود. این رهایی از فشار کار، گذران اوقات فراغت را در قالب گردشگری تسهیل کرد. گردشگری شکل گرفته در این چهارچوب نیز انسان مدرن را با انگیزه تفریح در روند سرمایه‌داری به جستجوی محیط‌های گوناگون برای تمایز از محیط کار و تفریح واداشت.

در این رابطه انسان توانست نیاز به تفریح و استراحت و آرامش، دور شدن از گرفتاری‌های زندگی مدرن را که یک مسئله عمیق اجتماعی فرهنگی دوران عصر مدرن است، به صورت سطحی حل کند. همین امر به علت مسائل سرمایه‌داری و فناورانه در یک حالت تضاد با نیازهای درونی قرار دارد. کار و تلاش بیشتر، خستگی و تحمل فشارهای روحی- روانی بیشتر برای کسب پول و پس‌انداز برای رفتن به مسافرت و گردش برای استراحت.

۱۵

زندگی‌نامه پرفسور محمد گنجی
پدر علم جغرافیا

۱۸

کارآفرینی فناورانه

۲۱

کاربردهوش مصنوعی
در صنعت گردشگری

۲۴

مروری برمدال ها و
جوایز بین المللی رشته
جغرافیا(بخش دوم)

نو شهر گرایی

این منشور تمامی سطوح قابل بررسی در ارتباط با اجتماعات انسانی از بلوک، خیابان و ساختمان، محله، بخش و کریدور تا منطقه، کلانشهر، شهر و شهر کوچک را مورد بررسی قرار می‌دهد و بدین ترتیب هیچ یک را انکار نمی‌کند. با این حال توسعه در مرزهای موجود شهرها را در مقابل توسعه پراکنده پیشنهاد می‌نماید. آنچه محل اهمیت است تأکید این منشور بر انسان و محیط زیست او در مقابل اتومبیل است. این منشور به هیچ وجه نیازهای حیات مدرن و پسامدرن را رد نمی‌کند بلکه می‌کوشد در جهت رفع آنها راه‌حلهایی کالبدی، فنی و ... متناسب با حیات انسانی و حفظ محیط زیست با تأکید بر جایگاه فراموش شده انسان (و نه اتومبیل) بیابد. مروری بر متن این منشور نشان می‌دهد، شعار «جهانی بیندیشیم و محلی عمل کنیم» به وضوح در آن نمایان است.

در حالت کلی، نو شهرگرایی دیدگاهی است که بر ایجاد بافت شهری با مشخصه اساسی قابلیت راهپیمایی ساکنین و تأمین مایحتاج و انجام کارهای روزانه زندگی از طریق پیمودن راه به صورت پیاده و دارا بودن مقیاس انسانی تأکید دارد. نو شهرگرایی، آمیزه‌ای از سبک‌های معماری، رشد هوشمند (smart growth)، مخالفت با توسعه پراکنده و شهرسازی پایدار مبتنی بر حمل‌ونقل عمومی می‌باشد البته هدف، حذف اتومبیل از زندگی روزانه نیست بلکه سعی می‌شود که عابرین پیاده، با وجود اتومبیل‌ها در سطح شهر، احساس امنی و آسایش، راحتی و رضایت نمایند. لزوم برخورد رودررو و از نزدیک مردم با یکدیگر در نو شهرگرایی کاملاً مورد توجه قرار می‌گیرد. مهمترین سندی که به تشریح محتوای نظری نهضت نو شهرگرایی می‌پردازد، منشور آن می‌باشد. این سند که در سال ۱۹۹۶ و پس از برگزاري کنگره چهارم آن به عنوان منشور نظری نو شهرگرایان ارائه گشت را می‌توان بیانیه‌ای در مقابل منشور آنن که طی آن دیدگاه مدرنیستی به معماری و شهرسازی توسط کنگره بین‌المللی معماران مدرن (سیام) تبیین شده بود دانست.

در سال‌های اخیر جنبش نو شهرگرایی به عنوان یکی از مطرح‌ترین دیدگاه‌های شهرسازی انسانگرا در سطح جهان مطرح گشته است. شکل‌گیری این جنبش به اواخر دهه ۱۹۷۰ و ابتدای دهه ۱۹۸۰ باز می‌گردد و طی دهه ۱۹۹۰ رشد سریعی داشته، بطوریکه در حال حاضر جزء مقوله‌های مهم شهرسازی دنیا می‌باشد. نگرش پست مدرن در پاسخ به نیازهای اجتماعی انسان که در تمدن جدید تا حدودی نادیده گرفته شده است، ارزش‌های قدیم را دوباره مطرح می‌سازد. در ابتدای دهه ۱۹۸۰ ایالات متحده آمریکا شاهد اجرای اولین نمونه‌های این نوع طراحی و برنامه‌ریزی شهری بوده است. تا کنون اکثر تلاش‌های نو شهرگرایی در آمریکا صورت پذیرفته است، اما کارهای مهمی نیز در کشورهای اروپایی نظیر انگلستان، آلمان، هلند، بلژیک، سوئد و تعدادی از کشورهای در حال توسعه مثل گواتمالا، فیلیپین، ترکیه و مکزیک انجام شده است. نکات مهم در این گونه توسعه بسیارند که مهمترین آنها تکیه بر جابجایی ساکنین محلی به صورت پیاده و یا با استفاده از دوچرخه و یا وسایل نقلیه همگانی بوده است. نو شهرگرایی امروزه به یک دیدگاه اجتماعی تبدیل شده است. امروزه برنامه‌ریزان شهری، طراحان شهری، معمارها، سیاستگذاران اجتماع‌جامعه‌شناسان و بسیاری از دیگر متخصصین در یک پروژه نو- شهرسازی دخالت دارند. مشخصه اصلی این نگرش انسانگرا بودن و برجسته کردن نقش انسان در شهر امروزی می‌باشد.

مدرنیته که در اساس، تمایزات متفاوتی را بین حوزه‌های مختلف سبب می‌شود مکان تولید را از مکان مصرف متمایز ساخت. پیامد این تمایز ظهور حوزه‌ای از علم بود که از لحاظ هنجاری قاعده‌مند نبود. نقش‌های تولیدی خانواده به لحاظ جغرافیای زمانی و ساختاری از بین رفت؛ در عوض نقش خانواده در مصرف افزایش یافت. به همین جهت ضرورت توجه به فضاهای بیرون از خانه فزونی گرفت در جامعه مدرن کار به عنوان زمان تولید و اوقات فراغت به عنوان زمان مصرف به دو شکل عمده همبستگی یافتند. پیامد این تمایز ظهور حوزه‌ای از علم بود که از لحاظ هنجاری قاعده‌مند نبود. نقش‌های تولیدی خانواده به لحاظ جغرافیای زمانی و ساختاری از بین رفت، در عوض نقش خانواده در مصرف افزایش یافت. به همین جهت ضرورت توجه به فضاهای بیرون از خانه فزونی گرفت در جامعه مدرن کار به عنوان زمان تولید و اوقات فراغت به عنوان زمان مصرف به دو شکل عمده همبستگی یافتند. در وهله اول، زمانی که صرف اوقات فراغت می‌شد به عنوان زمانی کاملاً مجزا از اوقات کاری و مفید تلقی گردید و در وهله دوم بسیاری از فعالیت‌های اوقات فراغت ویژگی‌هایی به خود گرفت که از مشخصه کار صنعتی و در خدمت نیازهای تولید بود و بستری برای اخلاقیات کار به شمار می‌رفت.

تمایز بین کار و اوقات فراغت در جامعه مدرن تجزیه و تحلیل و تفکیک امر عمومی و خصوصی را ضروری می‌سازد در جامعه مدرن، آگاهی فرد از وجود دوگانگی شدید بین دنیای زندگی خصوصی و دنیای نهادهای عمومی از طریق نقش‌های گوناگونش افزایش یافت. از این رو فرد در جامعه مدرن در جهت ساخت و حفظ «دنیای خانه» که در حکم کانون با معنای زندگی او به شمار می‌رود تلاش می‌کند. در اینجاست که برنامه‌ریزی زندگی معنا می‌یابد؛ یعنی فرد به طور همزمان باید در ذهن خود نه تنها به گوناگونی روابط اجتماعی بلکه به چندگانگی خط‌مشی‌ها زندگی خویش نیز سامان بخشد. این خط‌مشی‌ها دستکاری در قلمروهای نهادی گوناگون، زمانبندی‌های مختلف را ایجاد می‌کند. اوقات فراغت نقش اصلی و غیرقابل انکاری را در این زمانبندی دارد، زیرا فشار حاصل از مدرنیته و تقسیم کار، زمانی را برای فراغت ضروری می‌سازد. اوقات فراغت در جامعه مدرن به آدمی فرصت می‌دهد که خستگی از کار را از تن خود بیرون کند، زیرا این خستگی بر وجود انسان مدرن تحمیل می‌شود و نمی‌توان آن را از انسان جدا دانست. یکی از فرض‌های مسلم عصر مدرن و پسامدرن این است که اوقات فراغت برای حوزه‌های عاطفی یا احساسی شخص فرصت‌هایی را فراهم می‌آورد تا بتواند برخورد آگاه و معقول خویش چیره گردد و برای مدتی آن را کنار بگذارد.

در این میان عواملی که بر استفاده انسان‌ها از اوقات فراغت مؤثرند در سه دسته کلی به شرح زیر تقسیم می‌شوند:

(الف) عوامل شخصی و خانوادگی شامل سن، وضعیت شخصی در چرخه زندگی، جنس، سطح تحصیلات.

(ب) شرایط و موقعیت اجتماعی از لحاظ درآمد اشتغال و رده اجتماعی.

(ج) عامل مرتبط با فرصت‌ها از بابت استنباط شخصی از اوقات فراغت دسترسی و سیاست‌های تدارک و مدیریت اوقات فراغت.

گذران اوقات فراغت که گردشگری یکی از اشکال آن است تابع دو متغیر زمان و مکان است. عامل زمان به عنوان یک متغیر اشکال مختلفی به اوقات فراغت می‌دهد: اوقات فراغت کوتاه مدت که حدود چند ساعت‌دوره می‌یابد، میان مدت که یک یا دو روز و معمولاً آخر هفته در نظر گرفته می‌شود و دراز مدت که یک یا چند هفته به طول می‌انجامد. عامل مکان نیز به لحاظ جغرافیایی اهمیت زیادی در شیوه‌های گذران اوقات فراغت دارد. از این رو با توجه به متغیر مکان و تعیین محل سکونت دائمی می‌توان سه شکل از گذران اوقات فراغت را از نظر از مکانی مشخص کرد: مورد اول استراحت و استفاده از زمان فراغت در منزل یا شهر و روستای محل سکونت است؛ دومین مورد روستاها و شهرک‌های اطراف محل سکونت یا حومه‌های استراحتگاهی نزدیک و قابل دسترس است و مورد سوم: مکان‌های دوردست و به عبارتی مناطق خاص گردشگری است که مستلزم مسافرت نسبتاً طولانی از مبدا به مقصد است.

مریم فتوت

(دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی گردشگری)

اصول نوشهرگرایی

اصول نوشهرگرایی می‌توانند در طرح‌هایی با مقیاس‌های مختلف به کار روند، تدوین این اصول کلی سبب شده است تا نوشهرگرایی به هنگام تعمیم به سطوح مختلف قابل بررسی جوامع انسانی، از بلوک و خیابان تا کلانشهر و منطقه، دارای راهکارهای روشنی باشد. این اصول منجر به تدوین اصولی به شرح ذیل گشته است:

۱- قابلیت پیاده‌روی

اغلب کاربری‌ها باید در فاصله ۱۰ دقیقه پیاده‌روی از خانه و محل کار قرار گیرند. طراحی خیابان‌ها باید به طور مناسب برای افراد پیاده انجام شود. ساختمان‌های نزدیک به معابر، خیابان‌های دارای درخت کاری در اطراف، پارکینگ‌های خیابانی و نیز ایجاد خیابان‌های پیاده بدون اتومبیل از مصادیق این اصل می‌باشند.

۲- ارتباط پذیری (Connectivity)

شبکه خیابان‌های به هم پیوسته که ترافیک را توزیع می‌کند و پیاده‌روی را آسانتر می‌نماید. سلسله‌مراتبی از خیابان‌های باریک و کم‌عرض که ترافیک را توزیع می‌کند.

۳- کاربری مختلط و متنوع (Mixed Use & Diversity)

ترکیبی از فروشگاه‌ها، دفاتر کار، آپارتمان‌ها و خانه‌ها در محدوده طراحی، کاربری مختلط در محلات، بلوک‌ها و ساختمان‌ها و همچنین تنوع افراد از گروه‌های سنی، طبقات و نژادهای مختلف.

۴- مسکن مختلط (Mixed Housing)

گونه‌ها، اندازه‌ها و قیمت‌های مختلف واحدهای مسکونی در قرابت و نزدیکی بیشتری با یکدیگر قرار می‌گیرند.

۵- معماری و طراحی شهری با کیفیت (Quality Architecture & Urban Design)

تأکید بر زیبایی‌شناسی، آسایش انسان، تعیین مکان کاربری و اماکن مدنی در اجتماع.

۶- ساختار سنتی محلات (Traditional Neighborhood Structure)

مرکز و لبه قابل تشخیص و تمایز و فضای عمومی در مرکز در بر گرفتن طیفی از کاربری‌ها و تراکم‌ها در فاصله پیاده روی ۱۰ دقیقه‌ای و نیز برنامه‌ریزی دوسویه که به معنی بیشترین (بالترین) تراکم‌ها در مرکز شهر و به تدریج کاسته شدن از تراکم‌ها به سمت لبه شهر.

۷- تراکم افزایش یافته (Increased Density)

ساختمان واحدهای مسکونی، مغازه‌ها و خدمات بیشتر و نزدیکتر به هم که سبب آسان شدن پیاده‌روی می‌شود، به منظور فراهم کردن خدمات و منابع مناسب برای خلق مکانی مناسب برای زندگی.

۸- حمل و نقل هوشمند (Smart Transportation)

شبکه‌ای از سیستم‌های ریلی دارای کیفیت بالا که شهرها، شهرهای کوچک و محلات را به یکدیگر متصل می‌کند. طراحی حامی افراد پیاده (pedestrian friendly) که سبب تشویق به استفاده بیشتر از دوچرخه، اسکیت، ... و پیاده روی به عنوان روشی برای رفت و آمد روزمره می‌شود.

۹- کیفیت زندگی (Quality Of Life)

موارد فوق در کنار هم منجر به کیفیت بالای زندگی می‌شود.

کنگره نوشهرگرایی، عدم جایگزینی سرمایه‌ها در شهرهای مرکزی، رشد توسعه‌های پراکنده، جدایی فزاینده به سبب قومیت و درآمد، تخریب زیست‌محیطی، نابودی زمین‌های کشاورزی و طبیعت و فرسایش میراث ساخته شده جامعه را چالشی جدی بر سر راه اجتماعات محلی یکپارچه می‌داند. از مرمت مراکز شهری موجود و شهرهای کوچک در قلمرو مناطق کلانشهری یکپارچه، تجدید سازمان فضایی حومه‌های در حال گسترش به طور پراکنده در قالب محله‌های واقعی و بخش‌های متنوع، محافظت از محیط‌زیست طبیعی و حفاظت از میراث ساخته شده بشری حمایت می‌کند. راه‌حل‌های کالبدی نمی‌توانند به خودی خود مشکلات اجتماعی و اقتصادی را حل نمایند، با این حال مواردی چون سرزندگی اقتصادی، پایداری اجتماعی و سلامت محیطی نیز بدون یک چارچوب کالبدی یکپارچه و پشتیبان به دست نمی‌آیند. این منشور هدایت سیاست عمومی، تجارب توسعه، برنامه‌ریزی و طراحی شهری را در سه سطح تبیین می‌کند:

سطح یک: منطقه، کلانشهر، شهر، شهر کوچک،

سطح دو: محله، بخش، کریدور،

سطح سه: بلوک، خیابان، ساختمان

شش نفر در صدر این جنبش در حال ظهور قرار داشتند که به عنوان یک سازمان غیرانتفاعی به دفاع از اصول نوشهرگرایی و بوجود آوردن تحولی بزرگ در خلق جوامع محلی پرداختند و نقش بسزایی در به وقوع پیوستن آن داشتند:

استبانوس تولی

آندره دوانی

دانیل سولومون

الیزابت مول

الیزابت زیبرگر

پیتر کلتورپ

اصول طراحی محله

تیم دو نفره متشکل از دو برنامه‌ریز، آندره دوانی و همسرش الزابت پلاتر زیبرک، طراحی محله را قلب نوشهرگرایی می‌دانند و آن را با ۱۳ اصل تعریف می‌کنند:

- مشخص بودن مرز و مرکز محلات؛
- فاصله کوتاه ساکنین با مرکز محله (۵ دقیقه پیاده‌روی)؛
- تنوع در کاربری‌ها و نوع خانه‌ها؛
- برطرف شدن نیازهای هفتگی ساکنین در لبه محلات؛
- تعبیه یک بنا کوچک و فرعی در حیاط پشتی؛
- وجود مدرسه ابتدایی در محله؛
- وجود فضاهای بازی کوچک و قابل دسترس برای همه؛
- طراحی پیوسته خیابان‌ها و عدم تمرکز ترافیک؛
- سهولت حرکت عابران پیاده و دوچرخه‌سواران در خیابان‌ها؛
- طراحی مطلوب ساختمان‌های مرکز محله؛
- دسترسی پارکینگ‌ها از پشت بنا؛
- توجه به کریدورهای دید در چشم‌انداز خیابان یا مرکز محله؛
- سازماندهی خودمختار محلات.

انتقادات وارده به نوشهرگرایی

برخی معتقدند این جنبش به اندازه کافی شهری نیست. از دید گروهی دیگر راه‌حلی‌هایی که این نهضت پیشنهاد می‌دهد، بیش از حد فرمول‌بندی شده و از نظر کالبدی جبرگرایانه است. شاید مهمترین انتقاد وارد بر این جنبش این باشد که در بسیاری از پروژه‌ها، فضاهای باز و سبز (GreenField) به حدی زیاد است که خود تبدیل به نوعی پراکندگی (Sprawl) شده است. ناتوانی در پاسخگویی به نیازهای جدید خانواده‌های وابسته به اتومبیل کاهش آزادی‌های شخصی به علت وضع قوانین زیاد بی‌عدالتی نسبت به گروه‌های اقلیت و کم درآمد جامعه به علت قیمت‌های بالای مسکن در محلات سنتی تجمع ترافیک و آلودگی هوا به علت افزایش تراکم از دیگر انتقادات وارد شده بر آن می‌باشند.

نوشهرگرایی به عنوان یک رویکرد جدید طراحی و برنامه‌ریزی شهری در انتقاد به شهرسازی دوران معاصر که دارای الگویی پراکنده، غیرانسانی و ماشینی بود شکل گرفت.

هدف new urbanism تغییر شکل در همه جوانب توسعه مکانی و اجتماعی می‌باشد، بطوری که اثرات کار آنها در منطقه و محله قابل شناسایی می‌باشد. آنها در ارتباط با تمام سطوح برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای و طراحی شهری از نحوه مکانیابی متروپل‌ها در منطقه تا چگونگی طراحی واحدهای مسکونی صاحب‌نظر می‌باشند و الگوهای مناسب خود را ارائه می‌دهند. مهمترین عامل در نوشهرگرایی پیاده‌روها هستند.

نتایج موارد ذکر شده روشن نمود که ماهیت و شرایط شکل‌گیری نهضت نوشهرگرایی، به منظور به کارگیری در فرایند برنامه‌ریزی و طراحی شهری در راستای دستیابی به اهداف شهرسازی پایدار حرکت جدیدی بوده و می‌تواند منجر به پیدایش فضاهای پایدار گردد. مهم‌ترین نکته این است که با وجود انتقادات درستی که به این جنبش وارد می‌شود باید اذعان داشت که جنبش ذکر شده جزء انسان‌گرایانه‌ترین جنبش‌های حوزه‌ی شهری می‌باشد.

بهزاد فرجی

(دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری)

تغییرات اقلیمی
و امنیت
زیست‌محیطی

زندگی بشر در قرن حاضر در این کره خاکی با بحران‌های زیادی روبه‌روست که این بحران‌ها نتیجه عملکرد گذشتگان است و با توجه به عملکرد حاضر بشر برای آینده‌گان نیز نمی‌توان جهان زیبایی را متصور شد. محیط زندگی بشر تحت تأثیر عواقب زیستی زیادی ناشی از این بحران‌هاست. یکی از مهم‌ترین این بحران‌ها تغییرات اقلیمی است که به جهان‌گیرترین و خاتمان‌سوزترین بحران کنونی تبدیل شده است. در یک گوشه جهان شاهد سیل و سونامی و در گوشه دیگر جهان شاهد خشکسالی و جابجایی فصول، شیوع انواع امراض مرتبط با اقلیم، از بین رفتن برخی گونه‌های گیاهی و جانوری و ذوب یخ‌های قطبی هستیم. تغییرات اقلیمی در سال‌های اخیر حتی از جنگ‌ها بیشتر تلفات گرفته است. از مهم‌ترین تأثیرات تغییرات اقلیمی به مخاطره افتادن امنیت زیست‌محیطی تمام موجودات و حیات زیست‌بشری می‌باشد.

تغییرات اقلیمی: تغییر اقلیم، تغییر در میانگین‌های درازمدت وضعیت جوی در یک منطقه است که با توجه به مشاهدات مکرر وضعیت هوا در ماه‌ها و سال‌های متمادی به دست آمده است؛ مثلاً در گذشته زمستان‌ها همواره با برف و سرما همراه بوده، ولی در چند سال اخیر تعداد روزهای برفی کاهش یافته و هوا نسبتاً گرم‌تر شده است. در تعاریف تخصصی اقلیم شناسی، تغییر اقلیم با منشأ انسانی با تغییرات طبیعی اقلیم که در دوره‌های طولانی اتفاق می‌افتد، متفاوت است. در تعریف سازمان ملل از تغییر اقلیم، تغییری مورد نظر است که مستقیم یا غیرمستقیم به دخالت انسان از طریق افزایش گازهای گلخانه‌ای مربوط می‌شود. در واقع می‌توان گفت که ریشه و بنیاد همه دگرگونی‌های آب و هوایی پیشین (طبیعی) بودند، اما زمینه دگرگونی‌های امروزی آب و هوا، آدمی بنیاد است.

اثرات تغییرات اقلیم: اقلیم از اصلی‌ترین عواملی است که بر روی اکوسیستم‌ها تأثیر می‌گذارد، به همین خاطر کوچکترین تغییرات بر اقلیم، اکوسیستم را تحت تأثیر قرار می‌دهد. تغییر اقلیم بر اثر افزایش گازهای گلخانه‌ای، فعالیت‌های انسانی و صنعتی شدن کشورهاست که منجر به افزایش دمای کره زمین و افزایش بالای طبیعی مانند خشکسالی می‌شود. افزایش وقوع سیل و خشکسالی‌ها، گرد و غبارهای گسترده، افزایش مناطق بیابانی و تغییر در سطح منابع آب سطحی و زیرزمینی هم از دیگر آثار زیست‌محیطی تغییرات اقلیم به شمار می‌رود که بیشترین تأثیر سوءشان بر فعالیت‌های اقتصادی همچون تولید مواد غذایی، کشاورزی و عرصه‌های منابع طبیعی و محیط‌زیست است. درک اهمیت، عمق و خسارت پیامدهای زیست‌محیطی تغییرات اقلیم با استفاده از سنجش گرمایش جهانی بهتر امکان‌پذیر می‌شود.

عمق و خسارت پیامدهای زیست محیطی تغییرات اقلیم با استفاده از سنجش گرمایش جهانی بهتر امکان‌پذیر می‌شود. خسارت ناشی از ۲، ۳ و ۵ درجه سانتیگراد افزایش دما به ترتیب حتی تا ۷ و ۱۴ و ۳۰٪ از کل تولید ناخالص جهانی برآورد شده است. علاوه بر این تغییر اقلیم تأثیرات گسترده‌ای بر جامعه و ساختار آن که حامی تمدن است، خواهد داشت. گرمایش جهانی نه تنها ممکن است بر کشاورزی و سلامتی انسان بلکه بر الگوهای سکونتگاه‌های انسانی، مصرف انرژی، حمل‌ونقل، صنعت، خصوصیات محیطی و دیگر جنبه‌های ساختاری مؤثر بر کیفیت زندگی بشر تأثیرگذار باشد. بسیاری از نمونه‌های تاریخی نشان دهنده چگونگی ارتباط بین پیشرفت تمدن‌ها و رفاه بشر با اقلیم هستند. دوره‌های طبیعی گرمایش یا سرمای ۱ تا ۲ درجه سانتیگرادی، بر فعالیت‌های بشر تأثیر گذاشته و سبب مهاجرت اقوام یا تغییر الگوهای سکونتگاهی شده است. به عنوان مثال، دوره گرمایی حدود ۹۵۰ بعد از میلاد امکان سکونت مردمان شمال اروپا را در گرینلند و به طور مختصر آمریکای شمالی فراهم نمود، اما تقریباً در همین زمان، خشکسالی‌های شدید در آمریکای مرکزی منجر به سقوط تمدن مایان گردید. طی عصر کوتاه یخبندان (سال ۱۵۵۰ تا ۱۸۵۰ بعد از میلاد)، میانگین دمای جهانی ۱ تا ۲ درجه سانتیگراد کمتر از وضعیت کنونی، منجر به نقصان محصولات کشاورزی و ماهیگیری و فحطی مکرر در اروپا شد. همچنین طی همین دوره (در سال ۱۸۱۵)، انفجار بزرگ آتشفشانی در اندونزی مقادیر زیادی دوده و گرد و غبار را وارد جو کرد. در نتیجه سرمای ۱۸۱۶ به عنوان سال بدون تابستان شناخته شد و خسارات وارد بر محصولات کشاورزی در اروپا منجر به شورش‌های گسترده‌ای برای غذا، ناآرامی‌های سیاسی و مهاجرت گردید.

استفاده از سوخت‌های فسیلی اقلیم آینده را تحت تأثیر قرار خواهد داد. در حال حاضر سوخت‌های فسیلی که از نظر اقتصادی تکیه‌گاه اصلی کشورهای توسعه یافته هستند. انرژی را به صورت مستقیم به عنوان سوخت و یا به صورت غیرمستقیم جهت تولید الکتریسیته، کارخانجات، کشاورزی، حمل‌ونقل و گرمایش فراهم می‌سازند. انتشار گازهای گلخانه‌ای (GHG) در آینده و تغییر اقلیم حاصل، به شدت به آهنگ مصرف سوخت‌های فسیلی وابسته است. بسیاری از عوامل پیچیده و فعل و انفعالی آهنگ مصرف سوخت‌های فسیلی را تعیین می‌کنند.

میزان تقاضا دستاورد عواملی همچون آهنگ رشد جمعیت، موجودی سوخت‌های فسیلی، بازده انرژی، میزان بقا، استفاده از منابع انرژی غیرفسیلی، توان تولید صنعتی و سیاست‌های انرژی می‌باشد. تمام این عوامل بر آهنگ مصرف سوخت‌های فسیلی و اقلیم آینده تأثیر دارند. در مقابل، اقلیم آینده بر مصرف سوخت‌های فسیلی نیز اثر خواهد داشت.

با تغییر اقلیم، الگوی مصرف انرژی تغییر خواهد کرد. زندگی بشر در اقلیم‌های سرد نیازمند مقادیر بیشتری انرژی جهت گرم کردن فضاهای مسکونی و ساختمان‌های تجاری است. این احتیاجات در پاسخ به زمستان‌های گرم‌تر کاهش خواهد یافت. در اقلیم‌های گرم تهویه هوا نیازمند انرژی است و همچنین در مناطق خشک، جهت پمپاژ آب برای کشاورزی فاریاب انرژی مورد نیاز است. تقاضای انرژی برای این گونه فعالیت‌ها افزایش خواهد یافت. اثرات تغییر اقلیم بر الگوهای سکونتگاه‌های انسانی و ساختار آن به طور منطقه‌ای متفاوت است و این اثرات ممکن است تغییرات کم‌اهمیت تا فاجعه‌انگیزی را در بر داشته باشد. هزینه‌های تعدیل چنین اثراتی بسیار متفاوت خواهد بود، اما انتظار می‌رود این اثرات برای کشورهای در حال توسعه محسوس‌تر باشد. ارتباط قابل توجهی به این اقلیم جهانی، رویدادهای حدی اقلیمی، مصرف انرژی، کیفیت محیطی، الگوها سکونتگاه‌های انسانی، حمل‌ونقل و ساختار صنعتی وجود دارد.

چنانچه اقداماتی سریع جهت کاهش اثرات ناشی از فعالیت‌های انسان بر تغییر اقلیم صورت نگیرد، احتمالاً پیامدهای گسترده‌ای در پیش خواهد بود، همانطور که در حال حاضر یکی از مهم‌ترین شاخص زیست بشری یعنی امنیت را به مخاطره انداخته است.

امنیت: احساس امنیت/ ناامنی تن و روان انسان‌ها در برابر مخاطرات محیطی (طبیعی و انسانی)، مقوله‌ای ساخته و پرداخته جامعه است، بدین معنا که قضاوت و پندار جامعه، بخش مهمی از نگرش و احساس انسان‌ها را تشکیل می‌دهند. امنیت مفهومی گسترده است که در اینجا امکان پرداختن به تمام ابعاد امنیت به عنوان پیامد تغییرات اقلیمی وجود ندارد، لذا به مسائل و مشکلات مرتبط با امنیت زیست محیطی که بسیاری از عناصر امنیت را در بر می‌گیرد می‌پردازیم.

امنیت زیست محیطی: محیط زیست مفهومی کلان در پیوند با محیط و زندگی دارد و در کلیت خود هر گونه محیطی که در آن به نوعی فرآیند زیست برقرار است را پوشش می‌دهد. از این رو، پهنه مفهومی و کاربردی گسترده‌ای از برهم‌کنش محیط زنده (منابع انسانی و طبیعی) و غیرزنده (آب، خاک و هوا) را در بر می‌گیرد.

پایداری محیط زیست، تابع کنش متقابل و زنجیره‌وار عوامل کالبدی خارجی با زیست‌مندان (موجودات زنده) است. بروز هر گونه رویدادی که بنیادهای این کنش متقابل و زنجیره‌وار را از هم بگسلد به نابودی و مرگ حیات به عنوان بالاترین ارزش هستی می‌انجامد. دانش واژه «محیط زیست» مفهومی فراگیر درباره نقش طبیعت در شکل‌دهی به سرنوشت انسان و نیز کارکرد انسان در تحول و تبدیل طبیعت دارد. یافته‌ها حاکی از آن است که با تحولات نظام بین‌الملل و کاهش ابعاد نظامی امنیت و طرح مسائل امنیتی جدید نظیر آلودگی‌های محیطی، بحران‌های اقتصادی و فقر، عده‌ای از محققان اعلام کردند که تهدیدهای اقتصادی و زیست محیطی مهم‌ترین مسائل امنیت قرن حاضر هستند. امنیت زیست محیطی که برآیند مطالعات امنیت انسانی و تهدیدهای زیست محیطی است ناظر بر حفاظت از افراد در برابر تهدیدها و نابسامانی‌های کوتاه یا بلندمدت با خاستگاه طبیعی یا انسانی است که به فرسای محیط زیست می‌انجامد. از بزرگ‌ترین تهدیدهای زیست محیطی کشورهای در حال توسعه، عدم دسترسی به منابع آب سالم و در کشورهای صنعتی آلودگی هوا است.

داده‌ها و یافته‌های موجود گویای آن هستند که طی یک سده گذشته برخاسته از پویش‌های انسانی در قالب راه‌سازی، سدسازی، گسترش زمین‌های کشاورزی، جنگل‌زدایی، چرای بی‌رویه دام، زهکشی تالاب‌ها، بهره‌کشی بی‌رویه از معادن، رشد و گسترش شهرها، تولید فزاینده انواع آلاینده‌ها و ده‌ها فعالیت دیگر، پایداری محیط زیست و تعادل عوامل سازنده آن از نظر کمی و کیفی با چالش‌های بنیادی همراه شده است. امروزه پیامد چالش‌های یاد شده در قالب دگرگونی‌های اقلیمی و تغییر الگوی بارش، افزایش بسامد سیل و خشکسالی، تهدید امنیت غذایی، گسترش فقر، فرونشست زمین، افزایش کشمکش بر سر منابع کمیاب و ده‌ها مسأله سیاسی، اجتماعی و امنیتی در مقیاس خرد و کلان نمود یافته است. بر بنیاد چنین شناسه‌هایی، پایداری زیست و تمدن بشر با تهدیدهای گوناگونی روبرو است به گونه‌ای که همه واحدهای سیاسی- فضایی و جوامع انسانی کمابیش درگیر پیامدهای ویرانی محیط زیست هستند. در این میان، آن دسته از واحدهای سیاسی- فضایی و جوامع انسانی که وابستگی بیشتری به بنیادهای زیستی و منابع طبیعی دارند و عموماً نیز فقیر هستند، آسیب‌پذیری گسترده‌تری داشته‌اند.

دو رویکرد نسبت به امنیت زیست محیطی وجود دارد: ۱. تخریب محیط زیست و کاهش منابع طبیعی. دست‌اندازی‌ها و دگرگونی‌های زیست محیطی برای امنیت واحدهای سیاسی- فضایی پیامدهای ناگوار دارد و می‌تواند منشأ درگیری و کشمکش بر سر منابع تجدیدپذیر (مانند آب شیرین و شکارورزی ماهیان دریایی) شود. گاه نیز به رکود اقتصادی، آشوب اجتماعی و بی‌ثباتی سیاسی می‌انجامد؛ ۲. امنیت زیست محیطی گواه بر پیامدهای تهدیدگرانه تغییرات زیست محیطی بر امنیت فردی می‌باشد. این تفسیر بر این بنیاد استوار است که چالش‌های زیست محیطی به مرزهای سیاسی و دولت- ملت محدود نمی‌شوند بلکه افراد و بشریت را جدا از وابستگی‌های ملی و سرزمینی آنها تهدید می‌کند.

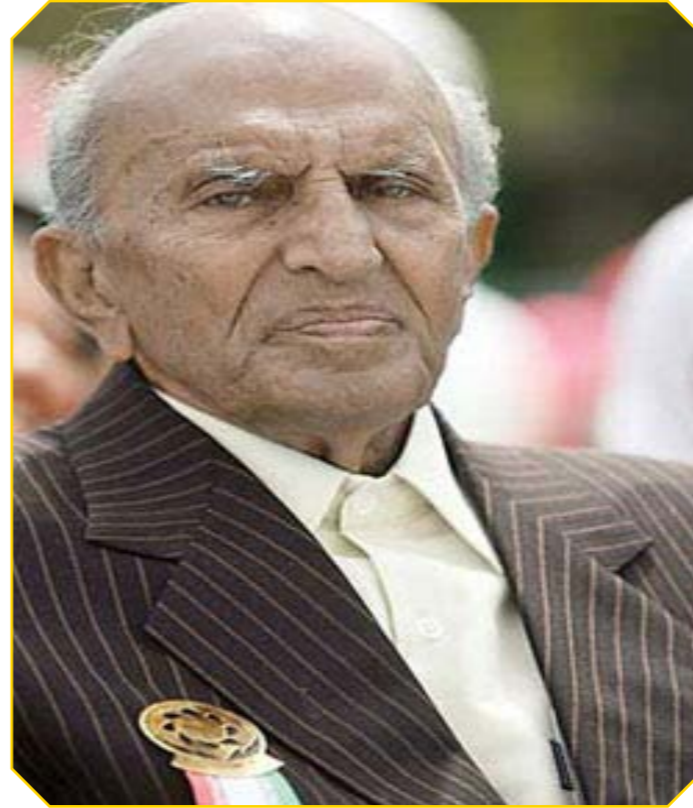
جمع‌بندی و ارائه راهکارها

بزرگ‌ترین چالش زیست محیطی این قرن، کاهش اثرات منفی تغییر اقلیم ناشی از فعالیت‌های بشر بر اکوسیستم‌های طبیعی و انسانی است. در حال حاضر تمام این روش‌ها موضوع پژوهش‌های گسترده‌ای است که توسط مؤسسات دولتی و خصوصی در حال انجام است. فناوری‌های انرژی بدون کربن و تجدیدپذیر، هر یک قادرند سهمی در نیازهای رو به رشد انرژی داشته باشند. در حال حاضر، کم‌هزینه‌ترین منبع انرژی بدون انتشار کربن، حفظ انرژی و افزایش کارایی آن است که توسط آژانس‌های دولتی، صنایع و افراد صورت می‌گیرد. با این وجود، افزایش کارایی به تنهایی قادر به تأمین انرژی کافی برای تداوم رشد اقتصادی در سطوح فعلی نخواهد بود. تنها با تلاش‌های متمرکز جهانی که ترکیبی از رهیافت‌های مختلف تعدیل است، می‌توان به کاهش معنی‌دار و قابل توجه انتشار گازهای گلخانه‌ای در سطح جهان و تثبیت CO₂ جو دست یافت.

مهتاب امرایی

(دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری)

زندگینامه پروفیسور محمد حسن گنجی پدر علم جغرافیا

محمد حسن گنجی در سال ۱۲۹۱ در شهرستان بیرجند به دنیا آمد. پدرش ابوتراب مدت‌ها نایب‌الحکومه شهر قاین بود. افراد خانواده‌اش در خدمت امرای قاینات (بیرجند) یعنی خاندان علم بودند. پدرش به کشاورزی و دامپروری اشتغال داشت. وی سه برادر و دو خواهر داشت که چهار نفر آن‌ها در مدارس محلی بیرجند به تدریس اشتغال داشتند.

تحصیلات ابتدایی و متوسطه را در زادگاه خود گذراند و پس از آن برای ادامه تحصیل به تهران مهاجرت کرد. در تهران به دارالمعلمین عالی رفت و در رشته تاریخ و جغرافیا تحصیل کرد و به درجه کارشناسی نائل آمد. سپس در حدود سال ۱۳۱۲ به عنوان دانشجوی برگزیده به اروپا اعزام شد و در دانشگاه ویکتوریا منچستر انگلستان به تحصیل ادامه داد و در سال ۱۳۱۷ لیسانس تخصصی خود را در جغرافیا اخذ کرد. در سال دوم ماندن در انگلستان بود که پس از یک سال مطالعه و بررسی رشته‌های گوناگون، تصمیم خود را گرفت که در زمینه جغرافیا کار کند و از آن زمان تاریخ برای او در درجه دوم اهمیت قرار گرفت.

گنجی در آن سال در گروه تخصصی جغرافیا در دانشگاه منچستر نام‌نویسی کرد و پس از چهار سال توانست لیسانس تخصصی و ممتاز در جغرافیا را به دست آورد که برابر کارشناسی‌ارشد به شمار می‌آید. وی دلیل گرایش خود را به جغرافیا و به ویژه هواشناسی، دو رویداد خشکسالی و سیلی می‌داند که در روزگار کودکی و نوجوانی در زادگاهش رخ داد و باعث آسیب زیادی به روستاییان شده بود. در سال ۱۳۳۱ مجدداً با استفاده از بورس تحصیلی عازم آمریکا شد و مدرک دکتری خود را در رشته جغرافیا از دانشگاه کلارک دریافت کرد. پایان‌نامه دکتر گنجی درباره آب و هوای ایران به زبان انگلیسی به چاپ رسیده است.

از سال ۱۳۱۷ تا ۱۳۵۴ در دانشگاه تهران به تدریس اشتغال داشت و اولین شخصی بود که جغرافیای نوین را وارد برنامه‌های دانشگاهی کرد. وی با درجه استادی در سال ۱۳۵۸ بازنشسته شد و مراحل دانشگاهی را از دبیری تا معاونت دانشگاه طی کرده و در سال ۱۳۵۴ با اخذ درجه استادی ممتاز بازنشسته شد. از سال ۱۳۳۵ تا ۱۳۴۷ مدیریت اداره کل هواشناسی را عهده‌دار بود و به عنوان بینانگذار سازمان هواشناسی ایران نیز شناخته می‌شود.

دکتر گنجی همچنین از اردیبهشت سال ۱۳۴۲ تا مهرماه ۱۳۴۷ معاونت پارلمانی وزارت راه و در زمان ریاست پروفیسور رضا از سال ۱۳۴۷ به مدت یک سال پست معاونت اداری و مالی دانشگاه تهران را عهده‌دار بود. پس از چندی مشاور دانشگاه و از خردادماه ۱۳۵۳ عهده‌دار ریاست دانشکده ادبیات و علوم انسانی شد و تا پایان خدمت ۳۷ ساله دانشگاهی خود در این سمت باقی ماند.

وی در دهه ۴۰ شمسی ریاست منطقه آسیا را در سازمان هواشناسی عهده‌دار بود و از همان سال رابطه خود را با همان سازمان حفظ کرد. از دکتر گنجی چندین کتاب از جمله اطلس اقلیمی ایران و بیشتر از ۱۰۰ مقاله به زبان‌های فارسی و انگلیسی منتشر شده است. وی علاوه بر مدیریت گروه جغرافیا، ریاست دانشکده ادبیات و علوم انسانی و معاونت دانشگاه تهران، پیش از انقلاب اسلامی، ریاست اداره کل هواشناسی ایران و ریاست هواشناسی منطقه آسیا را نیز بر عهده داشته است. دکتر گنجی از سال ۱۳۶۴ با مرکز دایره المعارف بزرگ اسلامی، همکاری کرد و از سال ۱۳۷۰ به عنوان مشاور رئیس دانشکده علوم زمین با دانشگاه شهید بهشتی همکاری داشته است. در زمان جنگ در ستاد بسیج مسئولیت بررسی و ارزیابی نقشه جبهه‌های جنگ را بر عهده داشت. علاوه بر این از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۲ مشاور رئیس سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح بود و از سال ۱۳۷۳ نیز با سمت مشاور دانشکده علوم زمین دانشگاه شهید بهشتی در طراحی و اجرای برنامه‌ها مشارکت داشته است.

از سال ۱۳۶۵ عضویت بخش جغرافیایی سازمان مطالعه و تدوین کتب دانشگاهی (سمت) را دارا بوده و با بیشتر دانشگاه‌های تهران بویژه دانشگاه تربیت مدرس در دوره‌های دکتری جغرافیا تدریس و همکاری داشته است. وی همچنین عضویت کمیته رهبری اطلس اقلیمی ایران را در سازمان هواشناسی برعهده داشت و عضو دائم‌العمری انجمن جغرافیایی انگلستان و اولین رئیس انجمن جغرافیادانان آسیا و یکی از ۱۵ جغرافیادانان برتر جهان بوده است.

دکتر گنجی که به پدر علم جغرافیای ایران شهرت دارد، در سال ۲۰۰۱ از سوی سازمان جهانی هواشناسی به عنوان دانشمند برتر جهان و دانشمند سال هواشناسی معرفی شده است. وی در بیست و نهمین کنگره اتحادیه بین‌المللی جغرافیایی در کره جنوبی در سال ۲۰۰۰ میلادی به عنوان یکی از ۱۵ جغرافیادان برجسته جهان شناخته شد و سازمان هواشناسی جهانی، جایزه علمی سال ۲۰۰۱ خود را به وی اعطا کرد. پدر علم جغرافیای ایران دارای ۱۳۰ اثر برجسته علمی و تخصصی به زبان‌های فارسی و انگلیسی و تربیت کننده ۱۱ نسل استاد عالی در حوزه جغرافیا می‌باشد.

در مراسم نکوداشت دکتر محمد حسن گنجی علاوه بر اعطای لوح یادبود، کیکی به پاس بزرگداشت زحمات این استاد فرزانه بریده شد. مراسم نکوداشت یکصدمین سالروز تولد دکتر محمد حسن گنجی پدر علم جغرافیای ایران در مجموعه تاریخی سعدآباد برگزار شد. ایشان همچنین دارای نشان درجه سه در خدمات دولتی را دریافت کرده است. دکتر گنجی از اوایل انقلاب تا قبل از مرگ بیش از ۶۳ لوح تقدیر از مراکز آثار و مفاخر علمی، چهره‌های ماندگار، انجمن‌های علمی جغرافیایی و دانشگاه‌ها دریافت کرده است.

● همسر و فرزندان

دکتر گنجی در ۲۴ دی ماه ۱۳۲۰ با لطیفه جوادزاده (او از ایرانیان مقیم ارمنستان بود) ازدواج کردند. ایشان فرزندی نداشتند و تا پایان عمر در کنار همسر خود ماندند و در پیروی که همسر ایشان بیمار بود و خودشان نیز کهولت سن داشتند از همسر خود پرستاری کردند

● خانه جغرافیا

در تاریخ سوم آذر ماه ۱۳۹۰ با حضور پروفیسور محمد حسن گنجی، منزل مسکونی وی توسط شهرداری تهران تملک و به عنوان خانه جغرافیا افتتاح گردید. در حال حاضر این خانه به عنوان یکی از مراکز و خانه‌های علم و زندگی شهر تهران محسوب می‌شود.

● درگذشت پروفیسور محمد حسن گنجی

پروفیسور محمد حسن گنجی ۲۸ تیرماه ۱۳۹۱ بر اثر زمین خوردن در منزل شخصی خود دچار خونریزی مغزی شد. پس از انتقال به بیمارستان پیامبران، تحت عمل جراحی قرار گرفت که در نهایت درگذشت. پیکر ایشان پس از تشییع از مقابل دانشگاه تهران جهت خاکسپاری به زادگاهش شهر بیرجند منتقل گردید و در تاریخ ۲ مرداد ماه ۱۳۹۱ در محل بوستان دکتر محمد حسن گنجی در خیابان توحید، چهره در نقاب خاک کشید.

● برخی از مشاغل دکتر محمد حسن گنجی

- عضو مادام‌العمر انجمن جغرافیایی انگلستان، - عضو سابق انجمن سلطنتی مردم شناسی انگلستان و ایرلند، - عضو شورای عالی آمار، - عضو هیأت تحریریه دایره‌المعارف بریتانیا، - عضو افتخاری انجمن آمریکایی پیشرفت علوم، - عضو شورای عالی مردم شناسی، - عضو انجمن جغرافیائی کشورهای آسیا و آفریقا، - عضو کمیته ملی آبشناسی (یونسکو)، - عضو هیأت ممیزه دانشگاه تهران، - عضو کمیسیون بورس‌های دانشگاهی، - عضو کمیسیون همکاری فرهنگی ایران و فرانسه (دانشگاهی)، - عضو کمیته جغرافیایی فرهنگستان ایران، - عضو شورای عالی جغرافیایی وابسته به سازمان جغرافیایی کشور، - عضو کمیته برنامه‌ریزی وزارت آموزش و پرورش، - عضو هیأت امنای مدرسه عالی بازرگانی رشت، - عضو هیأت امنای مدرسه عالی فنی تهران، - عضو اتحادیه انجمن‌های علمی، - رئیس اولین کنگره جغرافیادانان ایران ۱۳۵۲، - عضو شورای دانشگاه تهران، - اولین رئیس انجمن جغرافیادانان ایران ۱۳۵۳ تا ۱۳۵۷.

● برخی از آثار دکتر محمد حسن گنجی

- جنگ و جغرافیا یا روابط دول بزرگ در اقیانوسیه. تهران، بنگاه پروین، ۱۳۲۱
- بشر چیست. ترجمه از آثار مارک تواین. تهران چاپ سوم، بنگاه افشاری، ۱۳۵۱

دستگاه‌ها و فرایندهایی است که گرگشای دشواری‌های انسان است. فناوری یک فعالیت انسانی محسوب می‌شود؛ بنابراین، هم از دانش و هم از مهندسی دیرینه‌تر است. فناوری همان تسلط و تبحر انجام کار است، فناوری توانایی انجام کار در تمامی سطوح و زمینه‌ها می‌باشد. تکنولوژی به معنای (دانش نظری و عملی، مهارت‌ها و ابزارها است که می‌تواند در ایجاد و توسعه محصولات و خدمات به کار رود، در جایی که کارآفرینی را نیز می‌توان شناسایی و بهره‌برداری از فرصت‌های غیرفعال از طریق ایجاد منابع جدید یا ترکیب منابع موجود به اشکال جدید، برای توسعه و تجاری‌سازی محصولات جدید، به دست آوردن بازارهای جدید و یا ارائه خدمت به مشتریان جدید، تعریف کرد.

کارآفرینی فناورانه (Technological Entrepreneurship) حوزه جدیدی است که از کارآفرینی ریشه گرفته است. کارآفرینی فناورانه از دو مفهوم «کارآفرینی» و «فناوری یا تکنولوژی» تشکیل می‌شود.

کلودیه پتی، بر اساس این دو مفهوم، کارآفرینی فناورانه را به عنوان (شناسایی، کشف و حتی خلق فرصت‌های کارآفرینانه بر مبنای توسعه‌های فناورانه تعریف می‌کند

فرصت‌های کارآفرینانه احتمالاتی برای ایجاد دستاوردهای اقتصادی آینده‌اند که از تفاوت در برداشت و درک‌های مختلف از ارزش آینده منابع (تکنولوژی‌ها نشأت می‌گیرد؛ بنابراین فرصت‌های کارآفرینانه موقعیت‌هایی هستند که در آنها محصولات، خدمات، مواد خام و روش‌های سازماندهی جدید می‌توانند معرفی و با ایجاد ارزش بیشتر عرضه شوند. نکته مهم

کارآفرینی (Entrepreneurship) به فرایند خلق ارزش جدید (مادی یا معنوی) از طریق یک تلاش متعهدانه با در نظر گرفتن ریسک‌های ناشی از آن گفته می‌شود.

کارآفرینی دو معنای عام و خاص دارد؛ در معنای عام، همینکه فردی همت کند و سرمایه خود را صرف راه‌اندازی کسب‌وکاری کند که چند نفر روزی کنند، به معنای عام کلمه «کارآفرینی» کرده است؛ اما در ادبیات حوزه اقتصاد و نوآوری، کارآفرینی همیشه یک جزء ثابت نوآورانه دارد؛ در واقع، بنابر تعریف نوآوری جزء ثابت و غیرقابل تفکیک از مفهوم کارآفرینی است. یا به تعبیر دیگر، کسی کارآفرین است که یک اختراع یا ابداع را تجاری کرده و آن را به کسب‌وکاری موفق و پربازده تبدیل می‌کند. براساس این تعریف، مثلاً راه‌اندازی یک رستوران جدید که مثل بقیه رستوران‌ها کار می‌کند، هر چند باعث می‌شود کار ایجاد شود، ولی بنابر تعریف خاص و اقتصادی این قبیل راه‌اندازی کسب‌وکارها، کارآفرینی نیست. در نقطه مقابل، اگر رستورانی باشد که برای اولین بار به جای پیش خدمت خانم یا آقا، ربات پیش خدمت در آن برای شما غذا سرو کند، در عین حال که آن ربات احتمالاً باعث بیکاری افرادی می‌شود، ولی بنابر تعریف تئوریک، این یک کارآفرینی محسوب می‌شود، چون هم متضمن به کارگیری یک محصول فناورانه با کاربردی جدید در بازاری جدید است و هم دربرگیرنده ریسک فنی و تجاری می‌باشد.

فناوری

فناوری (تکنولوژی) شیوه و شگرد ساخت و کاربرد ابزار،

- جغرافیا سال پنجم ابتدایی (با همکاری حسین خلیلی‌فر). تهران، بنیاد فرانکلین، ۱۳۳۷
- جغرافیا ششم ابتدایی با همکاری حسین خلیلی‌فر. تهران، بنیاد فرانکلین، ۱۳۳۷
- آمار بارندگی ایران. تهران، مرکز تحقیقات علمی مناطق خشک دانشگاه تهران، ۱۳۳۸
- کتاب‌های جغرافیای دبیرستان از سال اول تا سال ششم (با همکاری گروه مؤلفان). دهه ۱۳۴۰
- فهرست مقاله‌های جغرافیایی (با همکاری جواد صفی‌نژاد). تهران، دانشکده ادبیات دانشگاه تهران، ۱۳۴۱
- جغرافیای ایران (چهار فصل در جلد اول ایرانشهر). تهران، نشریه شماره ۲۲ کمیسیون ملی یونسکو، ۱۳۴۲
- اطلس اقلیمی ایران. تهران، مؤسسه جغرافیای دانشگاه تهران، ۱۳۴۶
- مجموعه‌ی ۳۳ مقاله جغرافیایی. تهران، بنیاد جغرافیایی و کارتوگرافی سحاب، ۱۳۵۳
- جغرافیا در ایران از دارالفنون تا انقلاب اسلامی. مشهد، آستان قدس رضوی، ۱۳۶۷
- تاریخچه جغرافیا در تمدن اسلامی. تهران، بنیاد دائرة المعارف اسلامی، ۱۳۶۸
- نامه‌هایی از قهستان (ترجمه و تعلیق). مشهد، مرکز خراسان‌شناسی، ۱۳۷۹

دکتر کوهزاد رئیس پور

(عضو هیئت علمی گروه جغرافیا دانشگاه زنجان)

محاسبه و پردازش سریع اطلاعات و انتقال فوری آن، زمان انجام کار را کاهش و در نتیجه بهره‌وری را افزایش می‌دهد. فناوری اطلاعات امکان جستجو و دستیابی سریع به اطلاعات را نیز فراهم می‌کند. در مشاغل مبتنی بر انسان دقت انجام کار متغیر است؛ در حالی که فناوری اطلاعات دقتی بالا و ثابت را تأمین و تضمین می‌کند. در انواع فعالیت‌های پردازشی و محاسباتی دقت کامپیوتر به مراتب بیشتر از انسان است. با توسعه فناوری اطلاعات و بکارگیری آن دیگر لزومی به حمل و نگهداری حجم زیادی از کتاب‌های مرجع تخصصی وجود ندارد. به راحتی می‌توان در هر دیسک فشرده اطلاعات چندین کتاب را ذخیره نموده و یا آن که منابع مورد نیاز را از طریق شبکه‌های رایانه‌ای دریافت نمود. استفاده از کارآفرینی فناورانه شفافیت در انجام کارها را افزایش می‌دهد.

اکوسیستم کارآفرینی فناورانه

اکوسیستم کارآفرینی در یکی از تعاریف مرجع خود تحت عنوان «مجموعه‌ای از اجزاء مشخص که در جهت بروز و انجام فعالیت‌های کارآفرینانه به یکدیگر تنیده شده‌اند» تعریف گردیده است. اکوسیستم کارآفرینی فناورانه شامل اجزاء و روابط مختلف و پیچیده‌ای است که همگی در جهت بروز و رشد کارآفرینی فناورانه در تعامل و ایفای نقش می‌باشند. محور اصلی این اکوسیستم، فرد کارآفرین فناور بوده که علاوه بر برخورداری از ویژگی‌های خاص، می‌بایست اقدامات مشخصی را در اکوسیستم به انجام رساند.

کارآفرین فناور

اصلی‌ترین کاندیدهای کارآفرینی فناورانه، پرسنل قوی‌اند که از بخش تحقیق و توسعه عموم (شامل دانشگاه‌ها) یا بنگاه‌ها و شرکت‌های موجود معمولاً بزرگ خارج می‌شوند؛ بنابراین نباید از کسانی غفلت کرد که بر مبنای تحقیق و توسعه فردی و از خارج دانشگاه‌ها و شرکت‌های موجود اقدام به ایجاد شرکت مبتنی بر فناوری می‌کنند. کارآفرین فناور یکی از شتابگرهای اصلی فرایند رشد و توسعه اقتصادی است. عوامل انگیزشی کارآفرین فناور، محرک کلیدی موفقیت اوست و قدری با کارآفرینان غیرفناور متفاوت است. سه انگیزه اصلی برای شروع کسب و کار را می‌توان «استقلال»، «ثروت» و «منفعت‌طلبی» دانست.

نقش کارآفرینان فناور

- نقش‌های اصلی: مطالعه و تحقیق و توسعه/ شناخت و تحلیل بازار و نیاز جامعه/ تجهیز منابع.

- نقش پشتیبان: شبکه‌سازی و تعاملات/ حضور در رخدادهای علمی، تخصصی و کسب‌وکار/ تجربه‌اندوزی حین اجرا/ آینده‌نگری.

- نقش زمینه‌ای: اعتمادسازی/ تعامل و همکاری با دیگر اجزاء اکوسیستم/ فرهنگ‌سازی.

از سالیان گذشته واژه کارآفرینی دستخوش برداشت‌ها و تغییرات متفاوتی بوده و تعاریف متعددی توسط پژوهشگران و صاحب‌نظران این حوزه از کارآفرینی ارائه شده، اما با گذشت زمان و پیشرفت علم و فناوری این تعاریف و برداشت‌ها توسعه پیدا کرده است.

عنوان کارآفرینی فناورانه یا همان کارآفرینی تکنولوژیک پدیده جدید ولی تأثیرگذار در حوزه کسب و کار مبتنی بر دانش و خلاقیت است که خروجی و ثروت‌آفرینی آن چندین برابر کارآفرینی مرسوم بوده است. بر همین مبنای کارآفرینی فرایندی است که در محیط‌ها و مجموعه‌های مختلفی اتفاق می‌افتد و طی آن تغییرات در سیستم اقتصادی از طریق نوآوری افرادی که به فرصت‌های اقتصادی واکنش نشان می‌دهند، رخ می‌دهد و این باعث ایجاد ارزش فردی و اجتماعی خواهد شد. کارآفرینی فناورانه از ساختارهای پیچیده‌تر و مدل‌های تخصصی‌تری نسبت به کارآفرینی مرسوم تشکیل شده است و از لحاظ علمی بالاتر از کارآفرینی مرسوم قرار می‌گیرد. تفاوت عمده این دو بیشتر در بحث ابزار و تخصص‌هاست و در انتها نیز خروجی بارزتر و ثروت‌آفرینی بیشتر متعلق به کارآفرینی فناورانه است.

هدف و خروجی اصلی اکوسیستم کارآفرینی فناورانه، ایجاد و توسعه کسب‌وکارهای فناورانه بوده که عامل محوری آن کارآفرینان فناور است. این عامل محوری می‌بایست در کنار سایر اجزاء اکوسیستم، نقش‌ها و وظایف خاصی را در مسیر پایه‌گذاری کسب و کار و نیز در ارتباط با دیگر اجزاء اکوسیستم ایفا نماید.

فاطمه بیگدلی

(دانشجوی کارشناسی جغرافیا)

این است که با توجه به تعریف فناوری، هر فرصت معمولی کارآفرینی نیز در خود جوانبی از فناوری را داراست. بنابراین زمانی که فناوری از ابزاری برای دستیابی به هدف، به محور اصلی کارآفرینی تبدیل می‌شود کارآفرینی فناورانه ظهور می‌کند. با توجه به توسعه اقتصادهای دانش بنیان و اهمیت یافتن استفاده از فناوری‌های جدید در رشد اقتصادی، هر روز حوزه کارآفرینی فناورانه گسترده‌تر می‌شود و ابعاد وسیع‌تری را در بر می‌گیرد.

نکته بنیادین این مفهوم این است که کارآفرینی فناورانه به دنبال پل زدن بین توسعه فناوری و ایجاد کسب‌وکار (و به طور کلی ایجاد ارزش) است.

درف و بایرز کارآفرینی فناورانه را سبک رهبری کسب‌وکار تعریف کرده‌اند که شامل (شناسایی فرصت‌های به شدت فناورانه و دارای قابلیت رشد بالا، جمع‌آوری منابع مثل سرمایه و افراد متخصص و در نهایت مدیریت رشد سریع و ریسک قابل توجه آن با به کارگیری مهارت‌های تصمیم‌گیری ویژه می‌شود).

اجزای کارآفرینی فناورانه

افرادی مثل افراد دانشگاهی، مهندسان، کارآفرینان، مدیران شرکت، خدمات‌رسانان شهر و فارغ‌التحصیلان جدید شرکت‌ها، مؤسسه‌های دانشگاهی و تحقیقاتی دولت و نهادهای حکومتی درگیر در انتقال فناوری یا سازمان‌های بین‌المللی مثل یونیدو، سرمایه‌گذاران خصوصی همچون فرشتگان کسب‌وکار دیگر سازمان‌ها مثل سازمان‌های غیرانتفاعی، جنبش‌ها و...

نقش دانشگاه‌ها در کارآفرینی فناورانه

دانشگاه‌ها سه نقش مهم نسبت به بنگاه‌های مبتنی بر فناوری، ایفا می‌کنند: نقش آموزشی، نقش در ایجاد شرکت‌های فناوری پیشرفته با استفاده از تحقیق و توسعه دانشگاهی، اسپین‌آف‌های دانشگاهی و مراکز رشد دانشگاه و نقش همکاری با شرکت‌ها و سازمان‌های فناوری پیشرفته (خوشه‌ها، پارک‌های فناوری و...).

دانشگاه‌ها و نهادهای آموزشی تحصیلات تکمیلی، یکی از مهمترین منابع دانش علمی جدیدند (فنی و کارآفرینانه). برای اطمینان از اینکه فناور می‌تواند به احتمال بالا در ایجاد شرکت مبتنی بر فناوری موفق شود، دانشکده‌های فنی باید با دانشکده‌های کسب‌وکار برای آموزش کارآفرینان فنی آینده همکاری کنند. این نهادها در واقع محل رشد و نمو مدرن نوآوری‌های فناورانه و توسعه علمی هستند؛ به همین دلیل است که اسپین‌آف دانشگاهی و مراکز رشد دانشگاهی از اهمیت بالایی برخوردارند.

ویژگی‌های مؤثر کارآفرینی فناورانه

فناوری اطلاعات با برخورداری از ویژگی‌ها و قابلیت‌های مختلف توانسته است انعطاف‌پذیری قابل توجهی را در زمینه کارآفرینی از خود نشان دهد. همین ویژگی‌ها سبب افزایش کارایی این فناوری در امر کارآفرینی فناورانه و ایجاد اشتغال شده است.

در یک نگاه کلی می‌توان به برخی از ویژگی‌های کارآفرینی فناورانه اشاره نمود:

- افزایش سرعت

- افزایش دقت

- کاهش اندازه فیزیکی مخازن اطلاعات

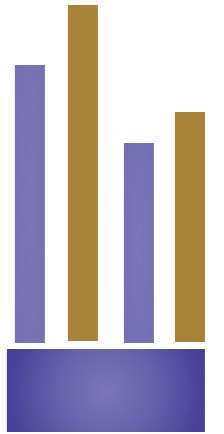
- رفع برخی از فسادهای اداری

- ایجاد امکان کار تمام وقت

- ایجاد امکان همکاری از راه دور

- کاهش هزینه‌های سیستم یا سازمان

کاربرد هوش مصنوعی در صنعت گردشگری

وقتی صحبت از هوش مصنوعی در گردشگری می‌شود اغلب ما ناخودآگاه به ربات‌هایی فکر می‌کنیم که شبیه انسان‌ها رفتار می‌کنند یا جهانی که همه چیز در آن مجازی است. مثلاً ممکن است تصور کنیم که هوش مصنوعی در گردشگری یعنی اینکه ربات‌ها، کلید اتاق‌مان در هتل را به ما تحویل دهند یا جای مهمانداران هواپیما از ما پذیرایی کنند!

«هوش مصنوعی قرار نیست جایگزین انسان‌ها باشد؛ بلکه باید توانایی‌های انسانی را افزایش دهد!» همین یک جمله کافی است تا بدانیم هوش مصنوعی در گردشگری قرار است روند همه کارها را آسان‌تر کند و کارایی را افزایش دهد؛ نه اینکه صرفاً جایگزین انسان‌ها شود و همه چیز را مجازی کند!

این روزها با تسهیل سفر، تعداد گردشگران رو به افزایش است اما همزمان با شیب صعودی سفرها، انتظارات مسافران نیز افزایش یافته و رقابت در این بازار اوج گرفته است. در چنین شرایطی، شرکت‌های مسافرتی و هتلداری باید خود را با ارائه خدمات شخصی‌سازی شده متمایز کنند. لازمه چنین کاری، فرآیند پیچیده درک علایق مسافران است. حالا چطور می‌توان در میان انبوه اطلاعات علایق مسافران را شناسایی کرد؟

پاسخ این سوال بهره‌گیری از هوش مصنوعی در گردشگری است، اما هوش مصنوعی در گردشگری و هتلداری چطور این کار را تسهیل می‌کند؟

هوش مصنوعی چیست؟

هوش مصنوعی (AI) یا همان «Artificial Intelligence» بر یک اصل استوار است: هوش انسان را می‌توان به‌گونه‌ای تعریف کرد که یک ماشین بتواند آن را تقلید کند و از ساده‌ترین کارها گرفته تا پیچیده‌ترین‌شان را انجام دهد.

با در نظر گرفتن این اصل، منظور از هوش مصنوعی (AI) شبیه‌سازی هوش انسان در ماشین‌هایی است که برنامه‌ریزی شده‌اند تا مانند انسان فکر کنند و با اطلاعاتی که جمع‌آوری می‌کنند، مدام خود را بهبود ببخشند. این اصطلاح، درباره هر ماشینی که ویژگی‌های انسانی مانند یادگیری و حل مسئله را داشته باشد به‌کار می‌رود؛ به‌عبارتی هوش مصنوعی به ماشین‌ها

قدرت فکر کردن و یادگیری می‌دهد. هوش مصنوعی در گردشگری و در دیگر بخش‌ها این امکان را برای ماشین‌ها فراهم می‌کند تا با استفاده از تجربیات خود آموخته، با داده‌های جدید سازگار شوند و همانند انسان‌ها عمل کنند. چت‌بات‌ها، دستیاران مجازی هوشمند و موتورهای پیشنهاد کننده و سیستم‌های توصیه‌گر نمونه‌ای از کاربرد هوش مصنوعی در عصر حاضر هستند. نکته‌ای که باید به آن توجه کنیم این است که هوش مصنوعی نه یک فناوری واحد، بلکه مجموعه‌ای از فناوری‌ها مانند یادگیری عمیق، یادگیری ماشین و سیستم‌های خبره است.

نقش هوش مصنوعی در گردشگری

امروزه شرکت‌های مسافرتی، در همه مراحل سفر از برنامه‌ریزی گرفته تا بازگشت مسافر، اشتیاق زیادی برای استفاده از ابزارها و راه‌حل‌های مبتنی بر هوش مصنوعی در گردشگری دارند. اما دلیل این اشتیاق چیست؟

با افزایش تعداد مسافران، ارائه‌دهندگان خدمات گردشگری برای اینکه بتوانند در این بازار به فعالیت خود ادامه دهند و از دور رقابت خارج نشوند، باید خدمات متمایزی ارائه دهند. در نتیجه،

حتی بهترین شیوه‌های کسب‌وکار موجود هم نیاز به بازتعریف عملیات در همه سطوح دارند تا انتظارات مسافران را برآورده کنند و با ارتقای تجربه سفر مشتری، وفاداری او را افزایش دهند.

کارشناسان خبره IT معتقدند برای رسیدن به این هدف، هوش مصنوعی در گردشگری همان چیزی است که بازی را عوض می‌کند؛ چرا که این تکنولوژی توانایی شناسایی الگوهای موجود در داده‌ها و پیش‌بینی دقیق اولویت‌ها و انتظارات مسافران را دارد. مسافران هنگام استفاده از رستوران‌ها، امکانات تفریحی، خطوط هوایی، فروشگاه‌ها، یا حضور در رویدادها، رسانه‌های اجتماعی و... ردپاهای دیجیتالی از خود باقی می‌گذارند. اگرچه جمع‌آوری این ردپای دیجیتالی بسیار ارزشمند است اما ارزشمندتر از آن، توانایی استفاده از این داده‌ها برای شناسایی اولویت‌های مهمانان، کمک به تعیین استراتژی‌های دیجیتال مارکتینگ گردشگری و کسب منابع درآمدی جدید است.

هوش مصنوعی در گردشگری می‌تواند براساس داده‌های موجود و آموخته‌های گذشته خود، زمینه‌های پرریسک را شناسایی کند و با کاهش هزینه، افزایش کارایی و کمترین میزان خطا چراغ راه کسب‌وکارهای گردشگری باشد.

کاربرد هوش مصنوعی در صنعت گردشگری

هوش مصنوعی با جمع‌آوری و تجزیه‌وتحلیل حجم زیادی از داده‌های مشتریان، که به‌طور رایگان در دسترس شرکت‌های مسافرتی قرار دارد، اطلاعاتی را در اختیار آن‌ها می‌گذارد که اغلب دور از چشم باقی می‌مانند. با استفاده از همین اطلاعات، هوش مصنوعی فرصت مناسبی را برای برندهای مسافرتی فراهم می‌کند تا بازاریابی و خدمات مشتری را هدفمندتر اجرا کنند و کیفیت تجربه مشتری و نرخ حفظ را افزایش دهند. این تکنولوژی می‌تواند کارکردها و کاربردهای مختلفی برای بخش‌های گوناگون حوزه سفر از جمله آژانس‌های مسافرتی، هتل‌ها و مراکز اقامتی داشته باشد.

کاربرد هوش مصنوعی در آژانس‌های مسافرتی

رقابت بین آژانس‌های مسافرتی برای جذب مسافر گاهی درست مثل جنگ جهانی سوم است! در سال‌های اخیر و با گسترش سفرها و همچنین آگاهی مسافران از مقاصد و امکانات مختلف، دیگر جذب مسافر راحت نیست و مشتری قبل از رزرو سفر، بارها و بارها چندین مرجع مختلف را برای یافتن بهترین گزینه مقایسه می‌کند. در این رقابت نفس‌گیر، آژانس‌های مسافرتی میلیون‌ها و گاه میلیاردها تومان برای تبلیغات محیطی و بازاریابی گردشگری (با استفاده از تکنیک‌های دیجیتال مارکتینگ یا بهره‌گیری از استراتژی‌های بازاریابی محتوایی) هزینه می‌کنند، اما آیا همه این تلاش‌ها به ثمر می‌نشیند؟

یک بررسی نشان می‌دهد که همیشه اینطور نیست و گاه کمپین‌های بازاریابی و تبلیغاتی نتیجه مورد نظر را ندارند. درست در همین مرز باریک بین موفقیت و شکست است که استفاده از هوش مصنوعی در آژانس‌های مسافرتی جریان بازی را تغییر می‌دهد. در گام نخست، هوش مصنوعی به آژانس‌های مسافرتی کمک می‌کند تا از نیازها و علایق مخاطبان هدف آگاه شوند. در قدم بعدی، آژانس‌ها با ارائه پیشنهادات ویژه، می‌توانند اعتماد و رضایت مسافران را جلب کنند که خود منجر به افزایش رزرو خواهد شد. در واقع، ورود هوش مصنوعی به پروسه معمول آژانس‌ها، آن‌ها را به آژانس‌های مسافرتی هوشمندی تبدیل می‌کند که مزیت رقابتی بیشتر، تعامل بهتر با مشتریان و سرعت، اتوماسیون‌سازی و بهره‌وری بیشتری دارند.

بعضی از مزایای استفاده از هوش مصنوعی در آژانس‌های مسافرتی چیست؟

ارتباط مستقیم با مصرف‌کننده

شخصی‌سازی تجربه سفر

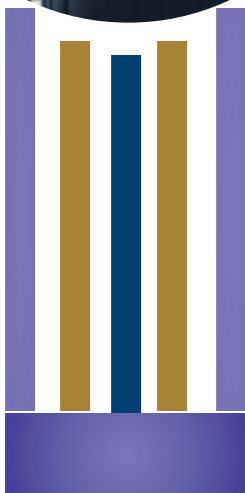
بازاریابی هدفمند

جلب رضایت مشتری و افزایش رزروها

قیمت‌گذاری پویا

دستیار هوشمند سفر

امکان برنامه‌ریزی بلندمدت

کاربرد هوش مصنوعی در هتل

نقش هوش مصنوعی در هتلداری چیست؟ برای پاسخ به این سوال بیایید سری به یک هتل بزنیم:

تلفن زنگ می‌زند، تعدادی از مهمانان منتظر پذیرش و دریافت کلید اتاق خود هستند، برخی از مهمانان در حال پرسیدن سوال در فضای مجازی‌اند و منتظرند پاسخ خود را در اسرع وقت دریافت کنند، در این بین چند مهمان هم سر می‌رسند و مدام از مسئول پذیرش سوال می‌پرسند. حالا تصور کنید پشت میز پذیرش هتل چه خبر است! کارمندان روبه‌روی مهمانان ایستاده‌اند و باید در اسرع وقت به همه سوالات و درخواست‌ها پاسخ دهند و رضایت آن‌ها را جلب کنند. آن‌ها چگونه می‌توانند این وضعیت را مدیریت کنند؟ انتظار می‌رود در همه این لحظات کارمندان پذیرش همه کارها را مدیریت کنند و کاری از قلم نیفتد. به نظر شما هتل باید چند کارمند پذیرش استخدام کند تا این بخش را مدیریت کنند؟ آیا تضمینی وجود دارد که هیچ اشتباهی رخ ندهد؟

باید بگوییم خیر! بیشتر اوقات کارها با آن کیفیت که باید پیش می‌رود. این در حالی است که مسافران انتظار دارند بهترین خدمات را دریافت کنند و در صورتی‌که این اتفاق نیفتد، به راحتی هتل رقیب را برای اقامت انتخاب می‌کنند. اینجا است که کاربرد هوش مصنوعی در هتل تعریف می‌شود. AI مثل یک ابرقهرمان وارد می‌شود و با صرف کوتاه‌ترین زمان ممکن و کمترین هزینه، بدون خطا کارها را به بهترین نحو مدیریت می‌کند: یک سیستم تلفنی مجهز به هوش مصنوعی، به طور هوشمند همه تماس‌ها را هدایت می‌کند؛ چت‌بات‌ها می‌توانند به صورت آنلاین به برخی سوالات مهمانان در لحظه پاسخ دهند؛ سیستم‌های کنترل از راه دور مبتنی بر هوش مصنوعی نیز به مهمانان اجازه می‌دهند تا از طریق یک اپلیکیشن روی گوشی هوشمند خود، وارد اتاق خود شوند و دیگر پشت میز پذیرش معطل شوند. این‌ها تنها چند نمونه از تغییراتی است که هوش مصنوعی در روند کار هتل‌ها ایجاد کرده است. «ModiHost» نمونه یک استارت‌آپ گردشگری است که از هوش مصنوعی برای شخصی‌سازی تجربه مهمان استفاده می‌کند. هدف این استارت‌آپ افزایش درآمد و وفاداری در میان مهمانان برندهای هتلداری است.

نمونه استفاده از هوش مصنوعی در گردشگری

دستیار رزرو مبتنی بر هوش مصنوعی

ربات‌ها در خدمت مسافران

اپلیکیشن‌های مبتنی بر هوش مصنوعی برای پیش‌بینی قیمت پرواز

تجزیه و تحلیل داده‌ها برای یافتن چشم‌اندازهای ارزشمند

تحلیل احساسات مخاطبان از طریق رسانه‌های اجتماعی

کاربرد هوش مصنوعی در گردشگری ایران

نفوذ هوش مصنوعی در صنعت گردشگری و مزایای آن آنقدر گسترده است که حالا بسیاری از کسب‌وکارهای گردشگری در ایران نیز به دنبال استفاده از این فناوری هستند و برخی کسب‌وکارها هم‌اکنون از هوش مصنوعی استفاده می‌کنند؛ اگرچه به گفته کارشناسان، فعالیت‌های صورت گرفته در این زمینه هنوز فاصله زیادی با کشورهای پیشرو دارد. در سال‌های اخیر، برخی سرمایه‌گذاری‌ها در این زمینه صورت گرفته که نشان از علاقه و درک کسب‌وکارها از اهمیت و تأثیر هوش مصنوعی در گردشگری است.

سرمایه‌گذاری ۱۲ میلیاردی علی بابا در استارت‌آپ «مدگو» یکی از همین موارد است. «دکتر نکست» که یکی از محصولات مدگو محسوب می‌شود، یک پلتفرم هوشمند پرونده الکترونیکی پزشکی است که از هوش مصنوعی برای افزایش دقت تشخیص و کیفیت درمان استفاده می‌کند و فعالیت خود را در چند کشور همسایه نیز آغاز کرده است.

«بوم‌کم» هم نمونه دیگری از استفاده از هوش مصنوعی در گردشگری است. این استارت‌آپ گردشگری برخی از نقاط گردشگری ایران را به صورت زنده پوشش می‌دهد و قصد دارد دامنه فعالیت خود را به وسعت ایران گسترش دهد. بوم‌کم به وسیله هاب هوشمند، داده‌های دریافتی محیط زیست را علاوه بر پخش زنده، تبدیل به اطلاعاتی قابل پردازش می‌کند. این استارت‌آپ از هوش مصنوعی برای پردازش علایق مخاطبان و معرفی مقاصد مناسب استفاده می‌کند.

مریم محمدلو

(دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی گردشگری)

مروری بر مدال‌ها و جوایز بین‌المللی در رشته جغرافیا (بخش دوم)

مدال جغرافیایی کولوم:

برندگان این مدال از ابتدا:

Robert Peary: ۱۸۹۶

Fridtjof Nansen: ۱۸۹۷

John Murray: ۱۸۹۹

Thomas C. Mendenhall: ۱۹۰۱

A. Donaldson Smith: ۱۹۰۲

Prince Luigi Amedeo: ۱۹۰۳

Georg von Neumayer, Sven Hedin: ۱۹۰۴

Robert Bell, Robert Falcon Scott: ۱۹۰۶

William Morris Davis: ۱۹۰۸

Francisco Moreno, Ernest Shackleton: ۱۹۰۹

Hermann Wagner: ۱۹۱۰

Jean-Baptiste Charcot: ۱۹۱۱

John Scott Keltie, Ellen Churchill Semple: ۱۹۱۴

George W. Goethals: ۱۹۱۷

Frederick Haynes Newell: ۱۹۱۸

Emmanuel de Margerie, Henry Fairfield Osborn: ۱۹۱۹

Albert I, Prince of Monaco: ۱۹۲۱

Edward A. Reeves: ۱۹۲۲

Jovan Cviji: ۱۹۲۴

Lucien Gallois, Harvey C. Hayes, Pedro C. Sánchez: ۱۹۲۵

Jean Brunhes, Alfred Hettner, Hugh Robert Mill: ۱۹۲۹

Jules de Schokalsky

Curtis F. Marbut: ۱۹۳۰

Mark Jefferson: ۱۹۳۱

Bertram Thomas: ۱۹۳۲

مدال جغرافیایی Cullum در سال ۱۸۹۶ در ایالات متحده تأسیس و اهدا شد و اولین مدالی بود که توسط AGS اعطا گردید. این مدال و جایزه توسط وصیت سرلشکر و ریس اتحادیه ارتش جورج دبلیو کولوم از ارتش ایالات متحده تأسیس شد (از سال ۱۸۷۴ تا زمان مرگش در سال ۱۸۹۲ معاون رئیس جمهور امریکا و معاون انجمن AGS بود).

طبق شرایط وصیت ژنرال کولوم، این مدال قرار بود به کسانی که خود را با اکتشافات جغرافیایی یا در پیشرفت علم جغرافیا متمایز می‌کنند اعطا شود. این مدال توسط طراح معروف لیدیا کی امت طراحی شده است.

فراخوان

فصلنامه علمی دانشجویی ایران‌شناسی به صاحب امتیازی انجمن علمی جغرافیا دانشگاه زنجان، در جهت انتشار پنجمین شماره خود، از دانشجویان و علاقه‌مندان دعوت می‌نماید تا نوشته‌های علمی خود را در پیرامون موضوعات علوم جغرافیایی به پست الکترونیک نشریه ارسال نمایند.

فصلنامه علمی دانشجویی ایران‌شناسی به صاحب امتیازی انجمن علمی جغرافیا دانشگاه زنجان، در نظر دارد با توجه به موضوعات جغرافیایی در پنجمین شماره خود، تصاویری در حیطه‌های جغرافیایی در یک صفحه به صورت افقی چاپ نماید در همین راستا از علاقه‌مندان دعوت می‌شود تا تصاویری که با کیفیت مناسب گرفته شده است را به صورت فایل و همراه با نام و محل عکاسی به پست الکترونیک نشریه ارسال نمایند.

Geography.znu1401@gmail.com

با وجود اینکه این مدال بدلیلی همچون وقوع جنگ جهانی، بیماری‌ها و شرایط خاص به طور مرتب اهدا نشده، قرار است در مرتبه بعدی بطور غیررسمی در سال ۲۰۲۵ اهدا شود. این مدال به طور معمول در یکی از دانشگاه‌های New York, Delaware, Yale در مراسمی توسط شخصیت‌های خاص و با حضور کمیته انجمن علمی جغرافیا آمریکا و انجمن پیشبرد علوم آمریکا و ... اهدا می‌شود.

نویسنده: سید سعید یصیری

(گردآوری: محمدرضا نعمتی)

(دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی گردشگری)

- Bertram Thomas :۱۹۳۲
 Douglas Johnson :۱۹۳۵
 Louise Arner Boyd :۱۹۳۸
 Emmanuel de Martonne :۱۹۳۹
 Robert Cushman Murphy :۱۹۴۰
 Arthur Robert Hinks :۱۹۴۳
 Hugh Hammond Bennett :۱۹۴۸
 Hans Wilhelmsson Ahlmann :۱۹۵۰
 Roberto Almagià :۱۹۵۲
 British Mount Everest expedition ۱۹۵۳ :۱۹۵۴
 J. Russell Smith :۱۹۵۶
 C. W. Thornthwaite :۱۹۵۸
 Albert P. Crary :۱۹۵۹
 Maurice Ewing :۱۹۶۱
 Richard Joel Russell :۱۹۶۲
 Rachel Carson :۱۹۶۳
 John Leighly :۱۹۶۴
 Kirtley F. Mather :۱۹۶۵
 Peter Haggett :۱۹۶۷
 Luna Leopold :۱۹۶۸
 Neil Armstrong, Buzz Aldrin, Michael Collins :۱۹۶۹
 Bruce Heezen :۱۹۷۳
 René Dubos :۱۹۷۵
 Chauncy Harris :۱۹۸۵
 Kenneth Hare, Yi-Fu Tuan :۱۹۸۷
 M. Gordon Wolman :۱۹۸۹
 Melvin G. Marcus :۱۹۹۷
 Jack Dangermond, David Lowenthal :۱۹۹۹
 Wilbur Zelinsky :۲۰۰۱
 Peter Smith, Matthew Henson :۲۰۰۹
 Lee Schwartz :۲۰۱۴

طبیعت آذربایجان شرقی، شهرستان هشترود
فرستنده: فرشته مظاهری، دانشجو کارشناسی
جغرافیا، دانشگاه پردیس امیرکبیر کرج

طبیعت شهرستان میانه
فرستنده: محمدرضا نعمتی

آدرس: استان زنجان - جاده تبریز - دانشگاه زنجان - دانشکده ادبیات
و علوم انسانی، ساختمان اجتماعی - گروه جغرافیا

کدپستی: ۴۵۳۷۱۳۸۷۹۱

تلفن: ۰۲۴۳۳۰۵۴۲۰۳

سایت: <http://znu.ac.ir> ، <http://cul.znu.ac.ir>

ایمیل: Geography.Znu1401@gmail.com